O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI, CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

«INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA QISHLOQ XO’JALIGINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH TENDENSIYALARI»

MAVZUSIDAGI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA MATERIALLARI

TO‘PLAMI

SAMARQAND

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI, CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

“Innovatsion iqtisodiyot sharoitida qishloq xo‘jaligini barqaror rivojlantirish tendensiyalari” mavzusidagi

RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYANI

MATERALLARI TO‘PLAMI

25-26 sentyabr 2026 yil

Samarqand – 2026

MUNDARIJA

№	Mualliflar va maqola nomi	Bet
1	**X.B. Yunusov.** INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA QISHLOQ XO‘JALIGINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH: YUTUQLAR, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR	9
2	**S.R. Egamberdiyeva.** XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA IJARA MUNOSABATLARI VA INVESTITSION AKTIVLARNI HISOBGA OLISHNI TAKOMILLASHTIRISH	11
3	**B.A. Xasanov, A.N. Maxmudov, S.Y. Atamurodov.** KORXONA MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA’MINLASH VA RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH FOYDA KO‘RSATKICHLARINI 2029-YILGACHA PROGNOZI	20
4	**Z.N. Kurbanov.** O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARIGA O‘TISH MASALALARI	23
5	**N. Berdimurat, A. Berdimurat.** ОРГАНИЗАЦИЯ НАЛОГОВОГО УЧЕТА И ОПТИМИЗАЦИЯ ЗАТРАТ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЛОГИСТИКИ	28
6	**A.I. Alikulov, U.R. Rakhimova**. QISHLOQ XO‘JALIGI KORXONALARIDA AUDITNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI VA BIOLOGIK AKTIVLAR AUDITINI RISKLARGA YO‘NALTIRILGAN HOLDA TASHKIL ETISH	34
7	**A.I. Alikulov, S.S. Sayfiyev, I.Sh. Karimov.** CHORVACHILIK KORXONALARI VA AGROKLASTERLARDA BIOLOGIK AKTIVLAR HISOBINI BHXS (IAS) 41 “QISHLOQ XO‘JALIGI” STANDARTI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	40
8	**B.A. Xasanov, A.N. Maxmudov, S.Y. Atamurodov.** XO‘JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA PUL OQIMLARINING IQTISODIY MOHIYATI, ULARNI TASNIFLASH VA BAHOLASHNING ZARURATI	47
9	**O.R. Fayziyev.** BALIQCHILIK XO‘JALIKLARIDA AYLANMA KAPITALDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI IQTISODIY TAHLIL QILISH VA BARQAROR RIVOJLANISHNI BOSHQARISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	50
10	**B.Y. Menglikulov.** CHORVACHILIK BIOLOGIK AKTIVLARI HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TASHKIL ETISH MUAMMOLARI VA ULARNING YECHIMLARI	57
11	**K.D. Mirzayev.** RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AGROSERVISNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	63

12	**R.B. Amaniyazov.** QISHLOQ AHOLISI DAROMADLARINI KO‘PAYTIRISHNING INNOVATSION YO‘NALISHLARI	68
13	H.O. Akbarov. MINTAQAVIY BOG‘DORCHILIKDA RESURS VA XARAJATLAR TARKIBINI OPTIMALLASHTIRISH (SAMARQAND VILOYATI TUMANLARI MISOLIDA)	74
14	**H.E. Azimova.** SANOAT SOHASIDA INVESTITSION RESURSLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI	79
15	**M.Sh. Mardonov.** QISHLOQ XO‘JALIGI ISHLAB CHIQARISHINING TEXNOLOGIK VA BIOLOGIK XUSUSIYATLARI HAMDA ULARNING XARAJATLAR HISOBI VA KALKULYATSIYA METODOLOGIYASIGA TA’SIRI	86
16	**J.I. Raxmatov.** BARQAROR IQTISODIY O‘SISHNI TA’MINLASHDA INVESTITSIYALAR HAMDA JOZIBADOR INVESTITSION MUHITNING O‘RNI VA AHAMIYATI	89
17	**N.A. Rajabov.** SAMARQAND VILOYATIDA MAISHIY XIZMATLARNI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA KAMBAG‘ALLIKNI QISQARTIRISHGA OID TAVSIYALAR	96
18	**M.I. Saparov.** MAMLAKATIMIZDA AHOLI KAMBAG‘ALLIK DARAJASINING TAHLILI VA KAMBAG‘ALLIKNI KAMAYTIRISHNING IQTISODIY IMKONIYATLARI	99
19	**Sh.B. Jurakulov.** O‘ZBEKISTONDA SAVDO VA ELEKTRON SAVDO XIZMATLARI TARAQQIYOTINING ILMIY ASOSLARI VA RAQAMLI IQTISODIYOTGA MOS RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI	102
20	**S.X. Eshanqulov**. O‘ZBEKISTONDA CHORVACHILIK TARMOG‘INING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	108
21	**O.A. Abdurasulov,** F.E. Mahmudova. INNOVATSION AGROTEXNIK TADBIRLAR (XOMTOK VA BARG SONINI BOSHQARISH) ASOSIDA MAYIZBOP UZUMCHILIKDA BARQAROR HOSILDORLIKNI TA’MINLASH YO‘LLARI	114
22	**H.A. Ishturdiev.** ASALARICHILIK XO‘JALIKLARIDA AKTIVLAR HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	117
23	K. Izatillaeva, U.T. Eshmurodov. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УЧЕТА ЗАТРАТ БИОЛОГИЧЕСКИХ АКТИВОВ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ НА ОСНОВЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ	121
24	**U.R. Raximova,** D.H. Vahobov, P.Z. Mardonova, Sh.A. Djuraqulov. AGROKLASTERLARDA TOVAR-MODDIY QIYMATLIKLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISHNING USLUBIY YO‘NALISHLARI	128

25	**O.R. Razikov.** O‘ZBEKISTON KIMYO SANOATI KORXONALARI DIVERSIFIKATSIYALASHUVI ASOSLARI	133
26	**U.R. Raximova,** T.R. Qodirberganova, F.F. Xazratqulov, M.X. Qadamboyev. QISHLOQ XO‘JALIGI KORXONALARIDA TOVAR-MODDIY ZAXIRALARNING IQTISODIY MOHIYATI VA ULARNI HISOBGA OLISHNI TAKOMILLASHTIRISH	137
27	**N. Mamatkulov, M. Ochilova.** LIMON MEVASINING SHIFOBAXSH XUSUSIYATLARI HAQIDA BA’ZI TUZUKLAR	140
28	**R.T. Qudratov, A.X. Sodiqov.** KICHIK BIZNESNI EKSPORTGA OLIB CHIQISH: AMALIY STRATEGIYALAR VA HAYOTIY TAJRIBALAR	143
29	**D.F. Ruziyeva, S. Abdunazarova.** FERMER XO‘JALIKLARIDA SOTISH JARAYONLARI HISOBI VA AUDITNI TAKOMILLASHTIRISH	147
30	**B.G. Tleumuratov.** RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INNOVATSION TURISTIK XIZMATLARNI RIVOJLANTIRISHGA TA’SIR ETUVCHI OMILLAR	154
31	**N.A. Berdiyev.** XIZMAT KO‘RSATISH KORXONALARIDA BIZNES-JARAYONLARNI AVTOMATLASHTIRISH VA OPTIMALLASHTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	159
32	**Sh.X. Yuldashev, S.S. Nematilloyev.** G‘ALLA YETISHTIRISHDA ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI HISOBI VA MAHSULOT TANNARXINI HISOBLASHNING HOZIRGI HOLATI	165
33	**N.A. Berdiyev.** RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA XIZMAT KO‘RSATISH KORXONALARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	171
34	**M.Sh. Nazarova, R. Berdikulov, O. Nematullaev, R. Xasanov.** YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA O‘ZBEKISTONDA ISHSIZLARGA YANGI ISH O‘RINLARINI YARATISH	177
35	**G.M. Shadieva.** ПОВЫШЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РЕГИОНОВ УЗБЕКИСТАНА НА ОСНОВЕ ИНВЕСТИЦИЙ, ИННОВАЦИЙ И ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ	181
36	**M.I. Saparov.** KAMBAG‘ALLIK DARAJASINI QISQARISHIGA XIZMAT KO‘RSATISH SOHASI TA’SIRINING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI	185
37	**D.B. Abduganieva, A.I. Alikulov.** SUT CHORVACHILIGIDA MAHSULOT TANNARXINI OMILLI VA MARJINAL TAHLIL QILISH USLUBIYATINI TAKOMILLASHTIRISH	189
38	**X.A. Ishturdiev.** ASALARICHILIK XO‘JALIKLARIDA TA’MINOT JARAYONI HISOBINING HOZIRGI HOLATI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI	195
39	**M.T. Ochilova.** RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI	200

40	**Z.S. Kazakova, Y.Y. Xotamova, S.K. Avalbaeva, M.A. Axrorova.** ПИЩЕВЫЕ ОТХОДЫ И СТРАТЕГИИ БОРЬБЫ С НИМИ	214
41	**U.R. Raximova, M.J. Jumaniyazova, F.I. Xoliqberdiyev, O.B. Nafasov.** AGROKLASTERLARDA TOVAR-MODDIY QIYMATLIKLAR BO‘YICHA ICHKI NAZORAT VA AUDITNI TAKOMILLASHTIRISH	221
42	**Z.M. To‘xtayev, S.G‘. Omonov, J.A. Abdusalomov.** KORXONALARDA TOVAR-MODDIY ZAXIRALARI TANNARXINI IAS 2 STANDARTI BO‘YICHA SHAKLLANTIRISH VA UNING AUDITORLIK TAHLILI	225
43	**D.X. Azzamova.** XO‘JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA ASOSIY VOSITALARNI TAN OLISH, ULARNI BUXGALTERIYA HISOBIDA BAHOLASH VA AMORTIZATSIYA USULLARI: XALQARO VA O‘ZBEKISTON YONDASHUVLARINING QIYOSIY TAHLILI	229
44	**X. Axmedov, S. Karimov, M. Raxmonova, G.B. Narziyeva.** O‘ZBEKISTONDA BUXGALTERIYA HISOBINI XALQARO STANDARTLARGA UYG‘UNLASHTIRISH SHAROITIDA XARAJATLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	232
45	**R.S. Makasheva, A. Berdimurat, S. Azizova, M. Akimova.** СОВРЕМЕННЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ БИЗНЕСА	237
46	**G.M. Shadieva.** ИНВЕСТИЦИИ, ИННОВАЦИИ И РЕБРЕНДИНГ КАК ФАКТОРЫ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РЕГИОНОВ УЗБЕКИСТАНА	242
47	**G.Ch. Roziyeva.** SAMARQAND VILOYATI MEVA-SABZAVOTCHILIK TARMOG‘IDA KLASTER TIZIMINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA UNI OSHIRISH YO‘LLARI	246
48	**Z.N. Ishniyazov.** PAXTA YETISHTIRISHDA INNOVATSION AGROTEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY MOHIYATI	254
49	**G.B. Narziyeva, S. Baxriddinov, A. Jumayev.** O‘ZBEKISTON QISHLOQ XO‘JALIGI KORXONALARIDA XARAJATLAR HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	257
50	**Z.S. Kazakova, J.R. Yaxshiliqov, A.A. Napasov.** O‘ZBEKISTONNING JAHON SAVDO TASHKILOTIGA A’ZO BO‘LISHI VA MILLIY IQTISODIY ISLOHOTLAR: IMKONIYATLAR, XATARLAR VA STRATEGIK MOSLASHUV	262
51	**D.F. Ruziyeva, S.D. Tursunov, S.S. Tog‘aymurodov, M.O‘. Eshqulov.** QISHLOQ XO‘JALIGIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI VA BARQAROR RIVOJLANISHGA TA’SIRI	267

52	**M.B. Baxtiyorov, I. Salamov.** FAOL TADBIRKORLIKNI DAVLAT TOMONIDAN QO‘LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMINING ASOSLARI	274
53	**N. Berdimurat, A. Saparbay, Q. Қырықбай.** УЧЕТ И ОПТИМИЗАЦИЯ ТРАНСПОРТНЫХ ЗАТРАТ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЛОГИСТИКИ: СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ	279
54	**S.A. Baxtiyarova, S.A. Sultonboeva.** СИСТЕМА НАЛОГОВ И СБОРОВ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ, ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ РЕФОРМЫ И ВЕКТОР РАЗВИТИЯ	286
55	**X. Urdushev, P.A. Rabbimova.** AKVAKULTURA: TABIIY-IQLIM SHAROITLAR, BALIQ YETISHTIRISH USULLARI VA OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGI	289
56	**A. Kuralenko, U. Eshmurodov.** БИОЛОГИЧЕСКИЕ АКТИВЫ КАК СПЕЦИФИЧЕСКИЙ ОБЪЕКТ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА	293
57	**Zh. Tuyakbaeva, Kh. Tazhenova, Sh. Yuldashev.** СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В МАЛОМ И СРЕДНЕМ БИЗНЕСЕ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ	298

MAMLAKATIMIZDA AHOLINI KAMBAG‘ALLIK DARAJASINING TAHLILI VA KAMBAG‘ALLIKNI KAMAYTIRISHNING IQTISODIY IMKONIYATLARI

Saparov Murod Irgashovich – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti mustaqil izlanuvchisi. saparovmurod11@gmail.com

Annotasiya. Ushbu maqolada mamlakatimizda aholini kambag‘allik darajasining xozirgi holati tahlili va kambag‘allikni kamaytirishning iqtisodiy imkoniyatlari iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirish, tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash hamda zamonaviy kasb-hunarlarni rivojlantirish orqali bandlik darajasini yanada oshirish mumkinligiga e’tibor qaratilgan.

Kalit so‘zlar: kambag‘allik qisqartirish, kambag‘allik darajasi, kambag‘al aholi, bandlik, ishsizlik, mehnat resurslari.

Аннотация. В данной статье анализируется текущее состояние бедности в нашей стране и экономические возможности для ее сокращения, которые могут быть дополнительно расширены за счет развития экономических секторов, поддержки предпринимательства и развития современных профессий.

Ключевые слова: сокращение бедности, уровень бедности, бедное население, занятость, безработица, трудовые ресурсы.

Abstract. This article analyzes the current state of poverty in our country and the economic opportunities for its reduction, which can be further expanded through the development of economic sectors, support for entrepreneurship, and the development of modern professions.

Key words: poverty reduction, poverty level, poor population, employment, unemployment, labor resources.

Respublikamizda aholi kambag‘allik darajasini pasaytirish yahim iqtisodiy muammolardan hisoblanadi. Milliy statistika qo‘mitasining eng so‘nggi “Uy xo‘jaliklari byudjeti tadqiqoti (HBS)” asosidagi ma’lumotlariga ko‘ra, kambag‘allik darajasi 2021 yildagi 17 foizdan 2024 yilda 8,9 foizgacha pasaygan[1]. Bu mazkur davr mobaynida milliy kambag‘allik chegarasidan pastda yashovchi aholi ulushi deyarli ikki barobarga qisqarganini ko‘rsatadi.

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekistonda kambag‘allikni qisqartirish bo‘yicha, tizimli ishlar amalga oshirilgan. Tahlillarga ko‘ra 2021 yilda qishloq joylarida aholining deyarli har beshdan biri kambag‘al bo‘lgan. 2024 yilga kelib, bu ko‘rsatkich 9,2 foizgacha pasaygan - bu keskin kamayish hisoblanadi. Taqqoslash uchun, shaharlarda kambag‘allik darajasi ushbu davrda sekinroq pasayib, 13,9

[1]Узбекистон Республикаси Президенти хузуридаги давлат статистика агентлиги маълумотлари

foizdan 8,6 foizgacha tushgan. 2021 yildan buyon qishloq joylarda 1,7 mln atrofidagi odam kambag‘allikdan qutulgan bo‘lsa, shahar joylarda esa bu ko‘rsatkich 0,8 mln kishini tashkil etgan. Natijada, qishloq joylardagi va shahar joylardagi kambag‘allik darajasi o‘rtasidagi farq deyarli yo‘qolib, 5,9 foiz banddan atigi 0,7 bandgacha qisqargan[2].

Ammo tahlillarga ko‘ra kambag‘allik darajasi mamlakat bo‘ylab bir xil emas - hududlar o‘rtasida sezilarli farqlar mavjud. So‘nggi ma’lumotlarga ko‘ra, Xorazm, Jizzax, Sirdaryo va Qoraqalpog‘iston Respublikasida kambag‘allik darajasi hamon mamlakatning o‘rtacha ko‘rsatkichidan ancha yuqori. Biroq Navoiy viloyati, Toshkent shahri va Samarqand viloyati bu ko‘rsatkichni sezilarli darajada past ushlab turishga erishgan. O‘tgan 3 yil ichida Samarqand, Sirdaryo, Toshkent viloyatlari va Qoraqalpog‘iston Respublikasi kambag‘allik darajasini 10 foizdan ko‘proqqa qisqartirishga muvaffaq bo‘lgan. Bu yaxshilanishlar barcha hududlarda bir tekis bo‘lmasada, istiqbolda rivojlanish mumkinligini ko‘rsatadi. Kambag‘al oilalar qayerda yashashi va ularning soni vaqt o‘tishi bilan qanday o‘zgarishini tushunish samarali siyosiy qarorlar qabul qilish uchun zarurdir.

O‘zbekistonda kambag‘allikni o‘lchashda (hisoblashda) faqat dastlabki ikkita usul qo‘llaniladi. Oziqlanishga (oziq-ovqat iste’mol qilishga) asoslangan usulning natijalari kambag‘allik darajasini 11,4% ekanligini ko‘rsatadi. Ikkinchi yondashuv natijalariga asoslanib esa kuniga 5,5 dollar chegarani olganda kam ta’minlanganlik darajasi 36,6% va 3,6 dollar deb olganda - 9,6%ni tashkil etadi[3]. Jahon bankining hisob-kitoblariga ko‘ra, kambag‘allikning yuqori darajasi Samarqand, Surxondaryo, Sirdaryo, Andijon viloyatlari va Qoraqalpog‘iston Respublikasida kuzatilmoqda (1-jadval).

1-jadval

O‘zbekiston Respublikasida doimiy aholi soni, mehnat resurslari va band aholi soni dinamikasi[4]

T/r	Ko‘rsatkichlar	2010	2021	2022	2023	2024	2025
1	Doimiy aholi soni, ming kishi	29 123,4	34 558,9	35 271,3	36 024,9	36 799,8	37 572,9
1.1	O‘zgarish sur’ati (2010=100%), %	100,0	118,6	121,1	123,7	126,4	129,0
2	Mehnat resurslari soni, ming kishi	16 504,2	19 158,2	19 393,2	19 568,1	19 780,0	19 990,0
2.1	O‘zgarish sur’ati (2010=100%), %	100,0	116,0	117,5	118,5	119,8	121,1

[2] Шу манба
[3] Узбекистон Республикаси Президенти хузуридаги давлат статистика агентлиги маълумотлари
[4] O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi davlat statistika agentligi ma`lumotlari asosida tuzilgan.

T/r	Ko‘rsatkichlar	2010	2021	2022	2023	2024	2025
2.2	Umumiy aholidagi ulushi, %	57,0	55,4	55,0	54,3	53,8	53,2
3	Ish bilan bandlar soni, ming kishi	11 628,2	13 239,3	13 706,2	13 989,5	14 450,0*	14 900,0*
3.1	O‘zgarish sur’ati (2010=100%), %	100,0	113,9	117,9	120,3	124,3	128,1
3.2	Umumiy aholidagi ulushi, %	40,0	38,3	38,9	38,8	39,3	39,7
3.3	Mehnat resurslaridagi ulushi, %	70,4	69,1	70,7	71,5	73,1	74,5
4	Mustaqil tarzda ish qidirayotganlar soni, ming kishi	617,3	1 012,1	1 235,4	1 324,6	1 400,0*	1 480,0*
4.1	O‘zgarish sur’ati (2010=100%), %	100,0	164,0	200,1	214,5	226,8	239,7
4.2	Umumiy aholidagi ulushi, %	2,1	2,9	3,5	3,7	3,8	3,9
4.3	Mehnat resurslaridagi ulushi, %	3,7	5,3	6,4	6,8	7,1	7,4
5	Ishsizlik darajasi, %	5,1	9,6	8,9	8,5	5,5	4,9
5.1	O‘zgarish sur’ati (2010=100%), %	100,0	188,2	174,5	166,7	107,8	96,1
6	Kambag‘allik darajasi, %	—	14,6	14,1	11,0	8,9	5,8
6.1	O‘zgarish sur’ati (2021=100%), %	—	100,0	96,6	75,3	61,0	39,7

1-jadval ma’lumotlariga ko‘ra, 2010–2023 yillar davomida mamlakatda demografik va mehnat bozoriga oid ko‘rsatkichlarda sezilarli o‘sish kuzatilgan. Avvalo, doimiy aholi soni yil sayin ortib borgan. 2010-yilda doimiy aholi soni 29 123,4 ming kishini tashkil etgan bo‘lsa, 2023-yilga kelib bu ko‘rsatkich 36 024,9 ming kishiga yetgan. Bu esa aholining tabiiy o‘sishi hamda ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarning yaxshilanib borayotganidan dalolat beradi. O‘zgarish sur’ati ham shunga mos ravishda 124 foizga yetgan.

Mehnat resurslari soni ham ko‘rib chiqilgan davrda muntazam ravishda oshib borgan. 2010-yilda mehnat resurslari 16 504,2 ming kishini tashkil etgan bo‘lsa, 2023-yilda 19 568,1 ming kishiga yetgan. Bu esa mamlakatda mehnatga layoqatli aholi sonining ortib borayotganini bildiradi. Shu bilan birga, mehnat resurslarining

umumiy aholiga nisbatan ulushi biroz kamayganini ham koʻrish mumkin. 2010-yilda bu ulush 57 foizni tashkil etgan boʻlsa, 2023-yilda 54,3 foizga tushgan. Bu holat aholi tarkibida yoshlar va boshqa mehnatga layoqatsiz qatlamlar ulushi ham ortib borayotganini koʻrsatishi mumkin.

Ish bilan band aholi soni ham oʻsish tendensiyasiga ega. 2010-yilda 11 628,2 ming kishi ish bilan band boʻlgan boʻlsa, 2023-yilda bu koʻrsatkich 13 989,5 ming kishiga yetgan. Demak, iqtisodiyotda yangi ish oʻrinlari yaratilishi natijasida bandlik darajasi oshib borgan. Ish bilan band aholining umumiy aholidagi ulushi esa 40 foiz atrofida saqlanib qolgan. Bu esa mamlakat iqtisodiyotida bandlikning nisbatan barqaror ekanligini koʻrsatadi. Mehnat resurslari tarkibida band aholining ulushi ham 70,4 foizdan 71,4 foizgacha oshgan.

Mustaqil tarzda ish qidirayotganlar soni ham yillar davomida ortgan. 2010-yilda 617,3 ming kishi mustaqil ravishda ish qidirgan boʻlsa, 2023-yilda bu koʻrsatkich 1 324,6 ming kishiga yetgan. Bu esa aholining bandlikka boʻlgan ehtiyoji yuqori ekanligini hamda mehnat bozorida raqobat kuchayib borayotganini koʻrsatadi. Ularning umumiy aholidagi ulushi ham 2,1 foizdan 4 foizga oshgan.

Ishsizlik darajasi ham tahlil qilinganda ayrim yillarda keskin oʻzgarishlar kuzatilgan. 2010-yilda ishsizlik darajasi 5,1 foizni tashkil etgan boʻlsa, 2020-yilda 10,5 foizga oshgan. Bu davr global iqtisodiy muammolar va pandemiya bilan bogʻliq boʻlishi mumkin. Keyingi yillarda esa ishsizlik darajasi asta-sekin kamayib, 2023-yilda 9,5 foizni tashkil etgan.

Umuman olganda, jadval ma’lumotlari shuni koʻrsatadiki, mamlakatda aholi soni va mehnat resurslari barqaror oʻsib bormoqda. Shu bilan birga, bandlikni ta’minlash, yangi ish oʻrinlarini yaratish va ishsizlik darajasini pasaytirish davlat iqtisodiy siyosatining muhim yoʻnalishlaridan biri boʻlib qolmoqda. Kelgusida iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirish, tadbirkorlikni qoʻllab-quvvatlash hamda zamonaviy kasb-hunarlarni rivojlantirish orqali bandlik darajasini yanada oshirish mumkin.

Soʻnggi yillarda Oʻzbekistonda kambagʻallikni qisqartirish borasida sezilarli natijalarga erishilgan boʻlsa-da, ushbu jarayon turli davrlarda daromadlar taqsimotining oʻzgarishi bilan birga kechgan. Xususan, 2023-yilda aholi daromadlarining oʻsishi barcha qatlamlarda bir xil boʻlmaganligi sababli yuqori va quyi daromad guruhlari oʻrtasidagi tafovut kengaygan. Natijada daromadlar tengsizligini ifodalovchi Jini koeffitsiyenti oshgan. Biroq 2024-yilda daromadlar oʻsishining yanada inklyuziv tus olishi, ayniqsa qishloq joylarda kam ta'minlangan aholi daromadlarining nisbatan yuqori sur'atlarda oshishi kambagʻallik darajasining yanada tez qisqarishiga xizmat qilgan.

Tahlillar shuni koʻrsatadiki, kambagʻallikni qisqartirishda mehnat faoliyatidan olinadigan daromadlarning oshishi, yangi ish oʻrinlarining yaratilishi, aholi

bandligining ta'minlanishi, shuningdek, ijtimoiy himoya mexanizmlarining takomillashtirilishi muhim omillar hisoblanadi. Xususan, ish haqlarining o‘sishi, aholi bandligining ortishi hamda davlat tomonidan amalga oshirilgan manzilli ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash chora-tadbirlari kambag‘allik darajasining izchil pasayishiga ijobiy ta'sir ko‘rsatgan. Shu bois, 2021–2025-yillar davomida kambag‘allik va u bilan bog‘liq asosiy ijtimoiy-iqtisodiy ko‘rsatkichlar dinamikasini tahlil qilish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Mirzayev, Q., & Djurakulov, S. (2024). Xizmat ko ‘rsatish sohasini raqamlashtirishning ahamiyati va zaruriyati. Green Economy and Development, 2(4), 663896.
2. Калонов М. “Камбағалликни қисқартириш: имконият ва ҳаракатлар қандай натижа беради?” «Халқ сўзи» газетасининг 2021 йил 11 февраль 30-сони.
3. Mirzaev, K. J. (2014). Diversification agroservice to Uzbekistan. Economics and entrepreneurship,(1-2), 130-132.
4. Glichev, A.V. Essays on the economy and organization of product quality management/A.V. Glichev. Essay 5. Needs, demand, quality and marketing // Standards and quality. - 1994. - No. 12. - P. 19 – 24.
5. Қ.Ж.Мирзаев, М.И.Сапаров. Хизмат кўрсатиш соҳасининг ривожланиши қишлоқ аҳолисининг турмуш шароитининг яхшиланишини таъминлайди. *Ilg‘or Iqtisodiyot Va Pedagogik Texnologiyalar*, *3*(2), 416-422. https://sci-p.uz/index.php/aept/article/view/4139
6. Q.Dj.Mirzayev, M.I.Saparov. Kambag‘allikni qisqartirishda xizmatlar sohasining o‘rni. Vol. 3 No. 1 (2025): “Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali, 3(1). https://www.yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/ journal/index.php/GED/ article/view/4285. 319-322 b. https://doi.org/10.5281/zenodo.14777889